

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРУКТУРУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ В ОРІЄНТАЦІЇ НА ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПРОРИВ
INSTITUTIONAL PROVISION OF THE NATIONAL ECONOMY STRUCTURING
ORIENTED ON THE INNOVATION AND TECHNOLOGICAL BREAKTHROUGH

У статті обґрунтовано необхідність удосконалення інституційного забезпечення структурування національної економіки в орієнтації на інноваційно-технологічний прорив. Визначено складові та індикатори інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки. Запропоновано та використано інструментарій інтегрального оцінювання інституційного забезпечення інноваційно-технологічних перетворень структури національної економіки. Сформовано ієрархію цілей удосконалення інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки.

Ключові слова: інституційне забезпечення, структурування економіки, інноваційно-технологічний розвиток, індикатори інституційного середовища.

В статті обґрунтовано необхідність удосконалення інституційного забезпечення структурування національної економіки в орієнтації на інноваційно-технологічний прорив. Определены составляющие и индикаторы институционального обеспечения инновационно-технологического структурирования национальной экономики. Предложен и использован инструментальный интеграль-

ной оценки институционального обеспечения инновационно-технологических преобразований структуры национальной экономики. Сформировано иерархию целей совершенствования институционального обеспечения инновационно-технологического структурирования национальной экономики.

Ключевые слова: институциональное обеспечение, структурирование экономики, инновационно-технологическое развитие, индикаторы институциональной среды.

The need to improve the institutional provision of the national economy structuring oriented on the innovation and technological breakthrough is substantiated in the paper. The components and indicators of the institutional provision of the innovation and technological structuring of the national economy are determined. The integrated assessment mechanism of the institutional provision of innovation and technological transformations of the national economy structure is offered and used. A hierarchy of goals of improving of the institutional provision of the national economy innovation and technological structuring is formed.

Key words: institutional provision, economic structuring, innovation and technological development, indicators of the institutional environment.

УДК. 338.2

Васіна А.Ю.

к.е.н., доцент, докторант кафедри менеджменту та публічного управління Тернопільський національний економічний університет

Постановка проблеми. У сучасних умовах динамічного поступу науково-технічного прогресу спроможність національної економіки до економічного зростання й сталого розвитку, забезпечення ефективного функціонування та постійного формування нових конкурентних переваг у світогосподарській системі визначається орієнтацією її перманентних структурних перетворень на досягнення характеристик інноваційного розвитку та передових технологічних укладів. Так Саймон Кузнець, акцентуючи увагу на значенні технологічного прогресу як основного джерела довгострокового економічного зростання та структурних змін в економіці зазначав, що «економічне зростання країни може бути визначене, як довгострокове збільшення можливостей задовольняти все більш різноманітні потреби населення у продуктах економічної діяльності. Ця зростаюча здатність базується на розвитку техніки і технологій й на необхідних змінах в інституційній структурі та ідеології» [1, с. 142].

Складність інноваційно-технологічного удосконалення структури економіки, що характеризу-

ється багатоаспектністю та залежністю від значної кількості факторів, які вимагають врахування з метою підсилення чи корегування їх впливу, обумовлює необхідність обґрунтованого формування інституційного забезпечення структурування економіки в орієнтації на прогресивне інноваційно-технологічне оновлення, гіпотетично здатне забезпечити мультиплікативний ефект щодо покращення спектру структурних характеристик на всіх рівнях економічної системи. Підтвердженням того, що в загальних складних соціально-економічних умовах в основу структурного збалансування економіки доцільно покласти аспект її інноваційно-технологічного оновлення, слугує зроблене німецьким дослідником Герхардом Меншем у 80-х роках минулого століття обґрунтування найбільшої сприйнятливості економіки до інновацій у періоди депресії, оскільки через спонукання до пошуку можливостей для виживання депресія запускає інноваційний процес [2].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблеми формування інституційних умов іннова-

ційно-технологічного розвитку й структурного удосконалення національної економіки знаходяться в полі зору широкого кола науковців і знайшли відображення у працях таких вчених, як: О.І. Амоша, Ю.М. Бажал, В.М. Геєць, В.Л. Дикань, І.Ю. Єгоров, В.О. Касьяненко, Ю.В. Кіндзерський, В.Л. Осецький, О.О. Федотов, Л.І. Федулова, О.І. Чернявська та інші. Однак, в умовах посилення викликів постіндустріального поступу питання формування інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки потребують особливої уваги в контексті вироблення ефективної структурної політики.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування підходів до оцінки інституційного середовища інноваційно-технологічного структурування національної економіки та визначення пріоритетів щодо його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Усунення глибоких структурних диспропорцій економіки України в умовах загострення загальної соціально-економічної кризи вимагає чітко цілеорієнтованих ефективних механізмів інноваційно-технологічного структурування, вироблення і реалізація яких має базуватися на комплексному інституційному забезпеченні, яке б дозволило створити сприятливі умови переходу до бажаного рівня інноваційно-технологічного розвитку на основі врахування наявних можливостей та бар'єрів, залучення потенціалу економічних агентів, алокації ресурсів.

Визначення контурів інституційного забезпечення інноваційно-технологічного оновлення структури економіки виступає базою вироблення й об'єктивізації механізмів структурних перетворень та має орієнтуватися на дотримання принципів інноваційного розвитку національних економічних систем, апробованих у зарубіжних країнах, а саме:

- принципу комплексності, що передбачає розвиток фундаментальної науки, прикладних досліджень, інновацій у напрямі розв'язання завдань інноваційно-технологічної структуризації економіки;
- принципу вирівнювання інноваційного розвитку, що передбачає широке запровадження технологічних інновацій у традиційних галузях економіки й підвищення їх конкурентоспроможності на цій основі;
- принципу технологічного прориву на основі ефективного використання інноваційного потенціалу національної економіки;
- принципу синергізму, що передбачає взаємопідсилення результативності діяльності учасників інноваційного процесу на основі побудови мережових структур;
- принципу мотивації інноваційного розвитку елементів національної економіки – підприємств, регіонів, галузей та видів діяльності.

За умов низького рівня структурної спроможності національної економіки реагувати на вимоги суспільного розвитку і виклики глобалізованого світу вирішення проблеми щодо розірвання замкнутого кола поглиблення системної кризи вбачається у мобілізації зусиль щодо паралельного здійснення як наздоганяючого, так і випереджаючого інноваційно-технологічного розвитку, який би дав змогу визначити вектор інноваційної структурної модернізації для традиційних галузей економіки (добувна, машинобудування, сфера послуг) та окреслити пріоритети й забезпечити розвиток проривних високотехнологічних видів діяльності. Тільки за таких умов можна сформуванню спроможність національної економіки й суспільства загалом до адекватного сприйняття технологічно-технічних викликів глобалізованого інноваційного простору та реагування на них, готовність до проведення комплексного структурного реформування, створити підґрунтя забезпечення національної безпеки й сталого розвитку.

Вирішення цього складного завдання актуалізує необхідність вироблення механізмів приведення інституційного середовища інноваційно-технологічного структурного удосконалення національної економіки до параметрів економічно розвинутих країн та закладення базису його перманентного адаптивного саморозвитку. Базис об'єктивізації таких механізмів має складати діагностика стану інституційного забезпечення інноваційно-технологічного розвитку та формування на цій основі «дорожньої карти» вирішення назрілих проблем.

Питання діагностики інституційного забезпечення інноваційно-технологічного удосконалення економіки є складним і недостатньо розробленим у методологічному й практичному плані, невідпрацьованим є статистичний та інформаційно-ресурсний аспект його вирішення. В цьому зв'язку, доцільно виходити з умов формування інноваційних характеристик економіки, а саме:

- загальних умов формування спонукальних мотивів у суб'єктів господарювання до здійснення інновацій. Базовою структуроформуючою складовою інноваційної економіки виступають інноваційно активні високотехнологічні підприємства, що реалізують стратегії постійного підвищення свого технологічного рівня орієнтуючись на створення, освоєння і практичне використання інновацій, переважно технологічних. Тому важливим є створення умов, за яких би суб'єкти підприємницької діяльності і прагнули й мали можливість підвищувати свій інноваційно-технологічний рівень, забезпечуючи власними діями глибинну структурну перебудову національної економіки;
- умов інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності, які б давали змогу реального втілення інноваційних ідей та реалізації можливостей механізмів саморозвитку суб'єктам господарювання;

– умов формування і використання базового ресурсу інноваційної економіки, яким є ресурс знань. На сучасному етапі постіндустріального поступу, коли економічне зростання стає прийнятним при дотриманні вимог сталого розвитку, перед країнами постає виклик щодо забезпечення їх оптимального поєднання. Вирішення цього архіважливого і складного завдання знаходиться у площині структурної модернізації економіки на основі ефективного формування, використання і поширення знання як специфічного економічного ресурсу;

– умов для об'єднання зусиль і можливостей учасників інноваційної діяльності у напрямі вироблення і втілення інноваційних продуктів на основі створення мережевих структур. Значні резерви технологічної структурної модернізації економіки пов'язуються з розвитком мережевих структур, а саме – інноваційних кластерів – цілісних систем підприємств і організацій з виробництва готового інноваційного продукту, що включає в себе весь інноваційний ланцюжок від розвитку фундаментальної наукової ідеї до виробництва та дистрибуції готової продукції [3]. Забезпечуючи ефективну

взаємодію державного та приватного секторів, підприємств, комерційних та громадських організацій, дослідницьких і освітніх установ в інноваційному процесі [4, с. 63], інноваційні кластери сприяють формуванню інноваційних ядер – точок зростання, здатних притягувати інвестиції. Переваги інноваційних кластерів у системі структурування економіки знаходять підтвердження в теорії дифузії інновацій [5], у відповідності з якою інновації зароджуються в інноваційних центрах, з наступним поширенням на периферію і формуванням нових центрів.

З урахуванням наведених бажаних умов формування інноваційної економіки для системного охоплення діагностикою значної кількості елементів інституційного базису інноваційно-технологічного розвитку вважаємо доцільно його представити за такими основними складовими, як: 1) складова формування базових умов інноваційної діяльності; 2) складова формування, поширення і поглинання знань; 3) складова інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності; 4) складова формування інноваційних зв'язків та мереж (табл. 1), з наведенням переліку індикато-

Таблиця 1

Складові інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки та індикатори його розвитку 1

Складові інституційного забезпечення удосконалення інноваційно-технологічної структури економіки	Індикатори розвитку інституційного середовища
1. Складова формування базових умов інноваційної діяльності	1.1. Розвиток політичного середовища 1.2. Розвиток регуляторного середовища 1.3. Розвиток бізнес-середовища 1.4. Розвиток загальної інфраструктури 1.5. Інтенсивність конкуренції 1.6. Захист прав власності 1.7. Захист інтелектуальної власності
2. Складова формування, поширення і поглинання знань	2.1. Розвиток освіти 2.2. Розвиток вищої освіти 2.3. Валові витрати на дослідження і розробки 2.4. Рівень науково-дослідних установ 2.5. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій 2.6. Наукомістка зайнятості
3. Складова інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності	3.1. Рівень кредитування інноваційної діяльності 3.2. Захищеність інвесторів 3.3. Ринкова капіталізація 3.4. Валові внутрішні витрати на науку та розвиток, що фінансуються за рахунок бізнесу 3.5. Вплив оподаткування на стимули до інвестування
4. Складова формування інноваційних зв'язків та мереж	4.1. Співпраця університетів і промислових підприємств у сфері досліджень 4.2. Розвиток кластерів 4.3. Роялті та ліцензійні платежі, % у загальному обсязі торгівлі 4.4. Імпорт високих технологій, % у загальному обсязі 4.5. Імпорт комп'ютерних і комунікаційних послуг 4.6. Державні закупівлі високотехнологічної продукції

Джерело: складено автором

рів. Попри значну кількість індикаторів інституційного забезпечення інноваційного розвитку критеріями їх вибору виступали рівень значущості та можливість підкріплення інформаційно-статистичними даними.

За відсутності належного інформаційно-статистичного забезпечення діагностики й моніторингу інституційних умов інноваційного розвитку національної економіки вважаємо за доцільне для здійснення оцінки скористатися якісними рейтинговими показниками індикаторів, що є складовими розрахунку Глобального індексу інновацій (Global Innovation Index) та Індексу глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index). Такий підхід є виправданим з позиції орієнтації інноваційно-технологічного розвитку національної економіки на показники економічно розвинутих країн та закріплення у світовому інноваційному просторі.

Інтегральний характер вияву складових інституційного середовища обумовлює доцільність застосування інтегральної оцінки рівня забезпечення умов інноваційного розвитку. Для вироблення дієвих механізмів структурного реформування економіки на основі розвитку її інноваційного потенціалу важливо з використанням інструментарію інтегрального оцінювання об'єктивізувати аналіз тенденцій формування як загальних інституційних умов забезпечення цих процесів, так і впливу на них окремих складових інституційного середовища.

Універсальність та переваги методологічних підходів інтегрального оцінювання процесів соціально-економічного розвитку, наведені у працях Ю. М. Харазішвілі, В.І. Ляшенка, А. І. Сухорукова [6; 7; 8], зумовили доцільність їх застосування при діагностиці інституційного забезпечення інноваційно-технологічного розвитку. Це дало змогу визначити інтегральний індекс рівня інституційного забезпечення інноваційно-технологічного формування національної економіки в орієнтації на виклики глобалізованого інноваційного простору на основі здійснення такої послідовності дій:

1) визначення динаміки індикаторів інституційного забезпечення інноваційно-технологічного розвитку національної економіки;

2) визначення вектору порогових значень індикаторів інституційного забезпечення інноваційного розвитку;

3) вибір нормуючих коефіцієнтів з діапазону індикаторів та їх порогових значень;

4) перетворення динамічних рядів індикаторів та порогових значень з метою виключення їх від'ємних значень;

5) нормування індикаторів та порогових значень за єдиним нормуючим коефіцієнтом для кожного індикатора інституційного середовища та його порогових значень;

6) визначення «динамічних» вагових коефіцієнтів індикаторів та порогових значень для кожної складової інституційного забезпечення методом «Головних компонент»;

7) розрахунок динамічного ряду інтегрального індексу індикаторів та порогових значень складових інституційного забезпечення за мультиплікативною формою (1).

$$I_t = \prod_{i=1}^n z_{i,t}^{a_i}; \quad \sum a_i = 1; \quad a_i \geq 0, \quad (1)$$

де I - інтегральний індекс; z - нормований індикатор; a - ваговий коефіцієнт;

8) визначення «динамічних» вагових коефіцієнтів складових інституційного забезпечення та вагових коефіцієнтів інтегральних порогових значень;

9) розрахунок динамічного ряду інтегрального індексу рівня інституційного забезпечення інноваційно-технологічного формування національної економіки та інтегральних індексів порогових значень за мультиплікативною формою (2).

$$I_{IZITCE,t} = I_{\text{бвйд},t}^{a_{1,t}} \cdot I_{\text{фннз},t}^{a_{2,t}} \cdot I_{\text{ізід},t}^{a_{3,t}} \cdot I_{\text{фізм},t}^{a_{4,t}}, \quad (2)$$

де $I_{IZITCE,t}$ - інтегральний індекс інституційного забезпечення інноваційно-технологічного формування національної економіки; $I_{\text{бвйд},t}^{a_{1,t}}$ - інтегральний індекс формування базових умов інноваційної діяльності; $I_{\text{фннз},t}^{a_{2,t}}$ - інтегральний індекс формування, поширення і поглинання знань; $I_{\text{ізід},t}^{a_{3,t}}$ - інтегральний індекс інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності; $I_{\text{фізм},t}^{a_{4,t}}$ - інтегральний індекс формування інноваційних зв'язків і мереж; $a_{1,t}, a_{2,t}, a_{3,t}, a_{4,t}$ - динамічні вагові коефіцієнти.

При визначенні порогових значень індикаторів інституційного забезпечення для побудови функції цільності ймовірності використані індикатори - рейтингові показники Глобального індексу інновацій та Індексу глобальної конкурентоспроможності економічно розвинутих країн: Австрії, Канади, Німеччини, Франції, Японії.

Так розрахунок інтегрального індексу базових умов здійснення інноваційної діяльності на основі значень таких індикаторів, як: розвиток політичного середовища, розвиток регуляторного середовища, розвиток бізнес-середовища, розвиток загальної інфраструктури, інтенсивність конкуренції, захист прав власності, захист інтелектуальної власності, дав підстави для висновку про вкрай незадовільний рівень їх розвитку. Знаходження значень інтегрального індексу нижче значень нижнього порогу сигналізує про наявність інституційного бар'єру, який загрожує інноваційній безпеці країни (табл. 2).

Значний розрив між значенням інтегрального індексу розвитку базових умов здійснення інноваційної діяльності та значенням нижнього порогу упродовж 2011–2016 рр. свідчить про

Таблиця 2

Динаміка інтегрального індексу розвитку базових умов здійснення інноваційної діяльності

Роки	Інтегральний індекс	Нижній поріг	Нижнє оптимальне значення	Верхнє оптимальне значення	Верхній поріг
2011	0,418379	0,702032	0,738773	0,808836	0,896401
2012	0,362481	0,702032	0,738773	0,808836	0,896401
2013	0,412058	0,702032	0,738773	0,808836	0,896401
2014	0,438685	0,702032	0,738773	0,808836	0,896401
2015	0,421337	0,702032	0,738773	0,808836	0,896401
2016	0,407462	0,702032	0,738773	0,808836	0,896401

Джерело: розраховано автором

Таблиця 3

Інтегральний індекс інституційного забезпечення формування, поширення і поглинання знань

Роки	Інтегральний індекс	Нижній поріг	Нижнє оптимальне значення	Верхнє оптимальне значення	Верхній поріг
2011	0,436683	0,381548	0,48232	0,665696	0,872689
2012	0,381811	0,381548	0,48232	0,665696	0,872689
2013	0,323295	0,381548	0,48232	0,665696	0,872689
2014	0,330504	0,381548	0,48232	0,665696	0,872689
2015	0,36923	0,381548	0,48232	0,665696	0,872689
2016	0,373228	0,381548	0,48232	0,665696	0,872689

Джерело: розраховано автором

недосконалість економічної політики, яка належним чином не закладає підвалини розвитку, не визначає зони прийняттого стикування суспільних і приватних інтересів, не забезпечує гарантій взаємовигідних державно-партнерських відносин і потребує невідкладного радикального удосконалення.

Складову інституційного забезпечення інноваційно-структурного удосконалення національної економіки, що зорієнтована на формування, поширення і поглинання знань, характеризують такі індикатори, як: розвиток освіти; розвиток вищої освіти; валові витрати на дослідження і розробки; рівень науково-дослідних установ; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій; наукомістка зайнятості. Інтегральна оцінка вияву цих індикаторів, представлення синергетичного ефекту їх впливу на основі розрахунку інтегрального індексу інституційного забезпечення формування, поширення і поглинання знань з визначенням його порогових значень дає загальну характеристику умов формування знаннєвого ресурсу і його залучення у процеси структурування національної економіки (табл. 3).

Попри позитивний вплив на формування й використання знаннєвого ресурсу економіки інститутів загальної і вищої освіти, загальні умови його розвитку, як свідчить розрахунок інтегрального індексу, є незадовільними. Так тільки у 2011–2012 рр. значення інтегрального індексу рівня інституційного забезпечення формування, поширення і поглинання знань було трохи більше за значення нижнього порогу і могло вважатися задовільним. У 2013–2016 рр. значення інтегрального індексу

є нижчим за нижній поріг, знаходиться у критичній зоні і сигналізує про незадовільний рівень цієї складової інституційного забезпечення інноваційного розвитку.

Інституційні умови інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності визначаються рівнем кредитування інноваційної діяльності, захищеності інвесторів, ринкової капіталізації, обсягами валових внутрішніх витрат на науку та розвиток, що фінансуються за рахунок бізнесу, впливом оподаткування на стимули до інвестування. Узагальнення вияву цих індикаторів шляхом розрахунку інтегрального індексу розвитку інституційних умов інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності дало змогу простежити закріплення тенденції збереження упродовж 2011–2016 рр. незадовільної інституційної спроможності спрямування інвестицій у інноваційний розвиток (табл. 4). Так значення інтегрального індексу розвитку інституційних умов інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності упродовж всього досліджуваного періоду були значно меншими за значення нижнього порогу, що наочно демонструє критичний стан інституційного середовища спрямування інвестицій у розвиток інновацій.

Складову інституційного середовища, зорієнтовану на сприяння формуванню інноваційних зв'язків та мереж доцільно оцінювати з використанням таких індикаторів, як: розвиток співпраці університетів і промислових підприємств у сфері досліджень; розвиток кластерів; обсяг роялті та ліцензійних платежів у загальному обсязі торгівлі; обсяг імпорту високих технологій; імпорт комп'ютерних і комунікаційних послуг; обсяг дер-

Таблиця 4

Інтегральний індекс розвитку інституційних умов інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності

Роки	Інтегральний індекс	Нижній поріг	Нижнє оптимальне значення	Верхнє оптимальне значення	Верхній поріг
2011	0,244743	0,425818	0,539648	0,686183	0,930156
2012	0,302006	0,425818	0,539648	0,686183	0,930156
2013	0,294546	0,425818	0,539648	0,686183	0,930156
2014	0,305035	0,425818	0,539648	0,686183	0,930156
2015	0,284243	0,425818	0,539648	0,686183	0,930156
2016	0,295964	0,425818	0,539648	0,686183	0,930156

Джерело: розраховано автором

Таблиця 5

Інтегральний індекс розвитку інституційних умов формування інноваційних зв'язків та мереж

Роки	Інтегральний індекс	Нижній поріг	Нижнє оптимальне значення	Верхнє оптимальне значення	Верхній поріг
2011	0,288248	0,114556	0,232031	0,390289	0,604857
2012	0,168388	0,114556	0,232031	0,390289	0,604857
2013	0,110604	0,114556	0,232031	0,390289	0,604857
2014	0,049776	0,114556	0,232031	0,390289	0,604857
2015	0,060097	0,114556	0,232031	0,390289	0,604857
2016	0,056985	0,114556	0,232031	0,390289	0,604857

Джерело: розраховано автором

Таблиця 6

Інтегральний індекс інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки

Роки	Інтегральний індекс	Нижній поріг	Нижнє оптимальне значення	Верхнє оптимальне значення	Верхній поріг
2011	0,325612	0,3398	0,460906	0,617491	0,814828
2012	0,280172	0,3398	0,460906	0,617491	0,814828
2013	0,239671	0,3398	0,460906	0,617491	0,814828
2014	0,195678	0,3398	0,460906	0,617491	0,814828
2015	0,20752	0,3398	0,460906	0,617491	0,814828
2016	0,204256	0,3398	0,460906	0,617491	0,814828

Джерело: розраховано автором

жавних закупівель високотехнологічної продукції. Діагностика інституційного базису формування інноваційних зв'язків із використанням виокремлених індикаторів показала украй незадовільний рівень його розвитку. Про значне погіршення інституційного середовища формування інноваційних зв'язків та мереж і необхідність реагування на цю ситуацію з боку держави сигналізує динаміка інтегрального індексу (табл. 5). Якщо у 2011 р. значення інтегрального індексу знаходилося у межах оптимальної зони, у 2012 р. – було на задовільному рівні, то у 2013–2016 рр. – свідчить про незадовільний і украй критичний рівень формування інноваційних зв'язків.

Оцінка чотирьох базових складових інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки дала змогу зробити висновок про загальний рівень його розвитку на підставі результатів розрахунку інтегрального індексу (табл. 6; рис. 1).

Аналіз динаміки інтегрального індексу інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування економіки дає підстави для висновку про закріплення вкрай критичної ситуації інституційного вакууму інноваційно-технологічного розвитку, який забезпечує часткове захисне реагування на вимоги середовища функціонування економіки, але не формує стимули й сприятливі можливості залучення економічного потенціалу у процеси інноваційно-технологічного удосконалення структури національної економіки.

В умовах, коли вирішення назрілих проблем соціально-економічного розвитку та закріплення національної економіки у тренді світового постіндустріального поступу є можливим при інноваційно-технологічній модернізації базових галузей і сфер та паралельному здійсненні технологічного прориву до вищих технологічних укладів, актуалізується необхідність концентрації зусиль на усуненні прогалин інституційного забезпечення інноваційно-тех-

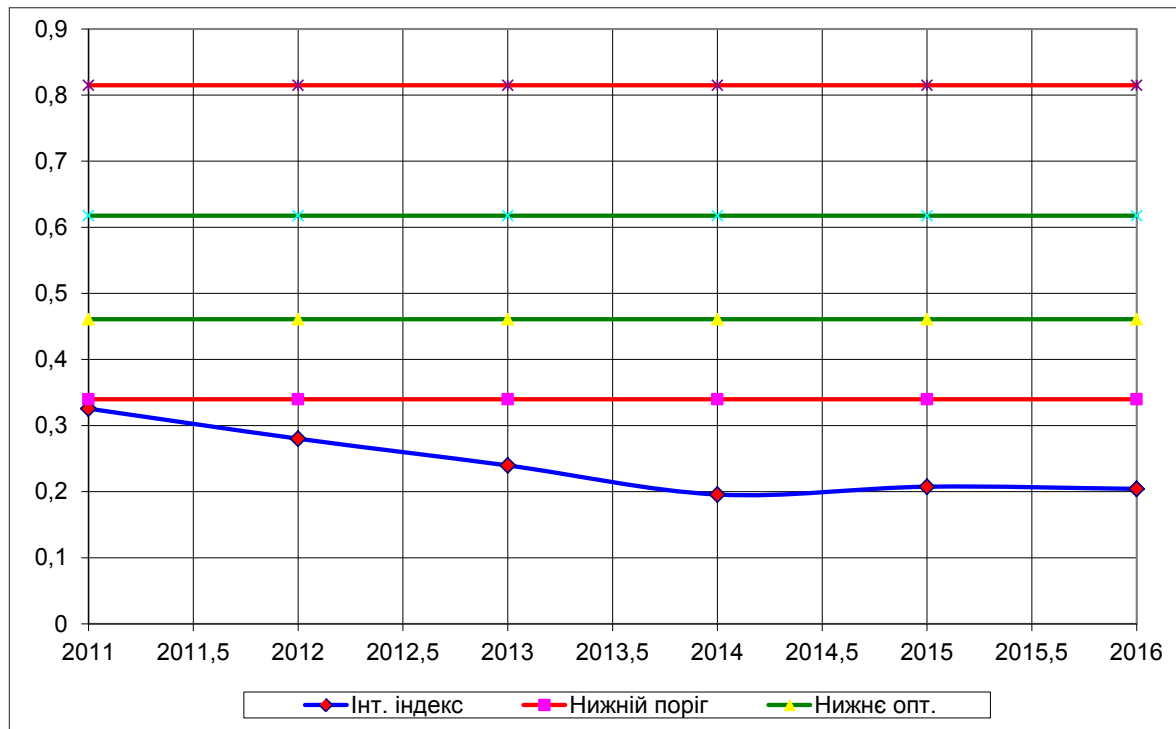

Рис. 1. Динаміка інтегрального індексу інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки

Таблиця 7

Ієрархія цілей удосконалення інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки¹

Рівень цілей	Види цілей	Коефіцієнти еластичності
Цілі першого рівня	1. Збільшення обсягів фінансування досліджень і розробок	0,0211
	2. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій	0,0213
	3. Збільшення валових внутрішніх витрат на науку та розвиток, що фінансуються за рахунок бізнесу	0,0249
	4. Підвищення рівня науково-дослідних установ	0,0253
	5. Розвиток регуляторного середовища	0,0284
Цілі другого рівня	6. Розвиток загальної інфраструктури	0,0329
	7. Розвиток вищої освіти	0,0333
	8. Розвиток освіти	0,0354
	9. Розвиток співпраці університетів і промислових підприємств у сфері досліджень	0,035449
	10. Розвиток кластерів	0,035524
	11. Поширення наукомісткої зайнятості	0,0356
	12. Розвиток бізнес-середовища	0,0397
Цілі третього рівня	13. Підвищення інтенсивності конкуренції	0,0400
	14. Посилення впливу оподаткування на стимули до інвестування інновацій	0,0420
	15. Забезпечення захищеності інвесторів	0,0466
	16. Підвищення рівня кредитування інноваційної діяльності	0,0472
	17. Збільшення обсягів та ефективності державних закупівель високотехнологічної продукції	0,047495
Цілі четвертого рівня	18. Розвиток ринкової капіталізація	0,0513
	19. Розвиток політичного середовища	0,0537
	20. Підвищення рівня захисту прав власності	0,0542
	21. Підвищення рівня захисту інтелектуальної власності	0,0551
	22. Збільшення імпорту комп'ютерних і комунікаційних послуг	0,061382
	23. Збільшення імпорту високих технологій	0,062881
	24. Збільшення роялті та ліцензійних платежів в загальному обсязі торгівлі	0,064538

Джерело: розраховано автором

нологічного розвитку, що передбачає визначення чіткої послідовності цілей його удосконалення.

У цьому зв'язку доцільним є розрахунок коефіцієнтів еластичності індикаторів інституційного забезпечення інноваційно-структурних перетворень національної економіки, які на основі вагових коефіцієнтів показують вагомість впливу елементів інституційного середовища і дають змогу сформувати дорожню карту усунення інституційних прогалин. Проведені розрахунки дали підстави для виокремлення ієрархії цілей удосконалення інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки в залежності від вагомості впливу за чотирма рівнями (табл. 7).

Висновки з проведеного дослідження. Визначений перелік і пріоритетність цілей удосконалення інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування національної економіки має закладатися в основу програмних документів реалізації структурної та інноваційної політики держави і забезпечуватися через комплексність і дієвість механізмів структурного реформування. При цьому важливим є дотримання концептуальних положень, у відповідності до яких метою формування інституційного забезпечення інноваційно-технологічного структурування економіки є не стільки досягнення конкретних інституційних параметрів, скільки побудова інституційної системи, налаштованої і здатної до постійного комплексного розвитку у відповідності до викликів постіндустріального поступу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кузнец С. Современный экономический рост: результаты исследований и размышлений. Политикам об экономике. Лекции нобелевских лауреатов по экономике / С. Кузнец. – М.: Современная экономика и право, 2005. – С. 142.
2. Mensch G. Stalemate in Technology – Innovations Overcame the Depression. New York, NY: Ballinger, 1979.
3. Шовкалюк В.С. Кластери та інноваційної розвиток України// http://old.dkni.gov.ua/?q=system/files/sites/default/files/images/Stvor_ta_funk_klasteriv.pdf
4. Демченко В.В. Проблеми формування інституційного середовища інноваційного розвитку регіонів/ В.В. Демченко // Регіональна економіка. – 2007. – №2. – С.63.
5. Regional Policy; Readings in Theory and Applications/ Ed. by Friedman J., Alonso W. – Cambridge, London, 1975.
6. Сухоруков А.І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України : монографія / Сухоруков А.І., Харазішвілі Ю.М. – К. : НІСД, 2012. –368 с.
7. Харазішвілі Ю.М., Ляшенко В.І. Проблеми оцінки та інтегральні індекси сталого розвитку промисловості України з позицій економічної безпеки/ Ю.М. Харазішвілі, В.І. Ляшенко // Економіка України. – 2017. – № 2. – С.3-23.
8. Модернізація економіки Донецької області: стратегічні сценарії реалізації з позицій сталого розвитку до 2020 року: наук доп. / Ю.М. Харазішвілі, В.І. Ляшенко, Л.Л. Шамілева, Ю. І. Жихарева; НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Київ, 2016. – 119 с.